

Spoštovane rojakinje, dragi rojaki!

Slovensko kulturno društvo Jepa Baško jezero v teh mesecih pripravlja postavitev spomenika vse pregnanim družinam iz naše občine Bekštanj. Spomenik – 80 let po dogajanjih?

Da! Spomenik!

Spomeniki so – potem ko izginjajo časovne priče – izraz duha časa, nam priključijo v spomin našo zgodovino, nas soočajo s preteklostjo, ki – vztrajno, neusmiljeno, včasih tudi sporazumevno, sežejo v našo sedanost. Imajo namen izobraževanja in zgodovinske vzgoje naše mladine. So delo, ustvarjeno z naročilom, da človeška dejanja ostanejo v zavedanju poznejših generacij.

Danes smo se zbrali na kraju spominjanja – na tem britofu v Maloščah, da se s hvaležnostjo, spoštovanjem in pozornostjo poklonimo prednikom, ki so se borili proti tlačanstvu in nečloveškemu nasilju tu v naših krajih.

Nekaj metrov zahodno od tega spomenika najdemo grob Trupijevega deda- Janeza Gallob- posestnika visokogorske kmetije, ki leži 1000 metrov visoko v osrčju Karavank. Njegove zapiske je strnil v knjigo z naslovom » Nekje med zemljo in nebesi« njegov vnuk Marko Gallob leta 2019.

Janez Gallob- France – tako njegovo ime med partizani – je bil globokoveren in predan krščanskim načelom. Po neki zaobljubi – ob boleznih hčerke – je hodil vsako kvartno nedeljo na Peravo k maši – 15 km daleč.

Janez Gallob – France – pa se je na dan izselitve njegove družine aprila 1942 tudi zaobljubil, da bosta z ženo z vsakim korakom nasprotovala temu režimu, če bo to še kdaj mogoče.

Mož, oče tedaj šestih otrok in gospodar kmetije je storil, kar mu je velevala vest. O tem, da so ga osumili stikov s partizani in da mu grozi »da ga vzamejo« piše:

Sklep je bil hiter: Če me danes ne vzamete, me ne boste dobili nikoli več.

Šel sem k materi ter ji povedal, kaj sem slišal in kaj nameravam. Poslovil sem se od nje, šel k vozilu in se napotil proti domu.

Pristopila sta dva vojaka, ki sta me kar zažgečala po živcih - dobro, da nista poznala mojih misli. Vprašala sta me, ali se ne bojim zdaj ponoči tu gor.

Odgovoril sem jima: »Kaj pa hočem, ženo in otroke imam gor.«

Celo pot domov grede sem premišljeval, kako naj ženi razložim svojo odločitev. Skrbelo me je, kako bo sama s šestimi otroki preživela zimo. Po drugi strani pa mi je bilo jasno: če te vzamejo, ne boš mogel nikoli več skrbeti zanje.

Ko sem stopil v hišo, mi je priletela naproti in vzkliknila: »Da si le prišel! Bala sem se, da te bodo vzeli s seboj.«

Potem je dostavila: »Dragi tati, skrajni čas je, da pobegneš!« Bilo mi je, kakor da bi se mi odvalila strašna skala s prsi.

Stisnil sem jo k sebi in začutil biti njeno srce, ki je bilo iz ljubezni pripravljeno vzeti vse težave nase, samo da reši moje življenje. Izkazala se je kot prava herojka, kajti ostati sama s šestimi malimi otroki pozimi v rutah je res herojstvo!

V času lockdowna sem imela veliko časa in hodila po naših planinah. Na Vožco, Blekovo, na Priduv, k Trupiju, k Ilču, po Lepi dolini, na Trupijevo pune, na Bleščečo....

Kraji, kje so hodili in se borili partizani. V snegu, mrazu, dežju, lačni, premraženi in v njih srcih polni skrbi za družino, za dom, za prživetje in za jutišnji dan.

Zakaj? Čemu?

Ker so bili Slovenci in niso hteli biti sužnji nacistov in ker so hoteli ohraniti – tukaj živo že nad 1000 let – materinščino, slovenščino.

To so bili žene in moške, ki so polagali temeljne kamne naši slovenski domači kulturi po naših vaseh

Janez Gallob, rojen leta 1905, je kot mlad fant že sooblikoval kulturno dejavnost v Prosvetnem društvu v Maloščah, bil je tamburaš, igravec, pevec pri moškem in mešanem zboru. Tako piše:

» Zdaj smo imeli dosti zaposlitve in ni bilo redko, da sta bila samo dva večera na teden brez vaj!«

Vabim vas, da kdaj greste od tu do Trupijeve domačije in zvedeli boste, kaj so žrtvovali kulturniki svoj čas : 5km na eno stran in skoraj 500 m višine – vse to za materin jezik.

Vsa ta požrtvovalnost, odrekanje, trud, strah, obup, boj za preživetje – bodisi v grapah pod Jepo ali ob izvajanju kulturne dejavnosti, ta pokončna drža naših prednikov, bi morala biti prepoznavna tudi v nas vseh. Zadolžuje nas, da jo v sebi zaznamo, spoštujemo, negujemo, jo s ponosom in samozavestjo živimo v družini in v javnosti, saj je del naše oidentitete.

Le če živimo slovenščino in se držimo pokončno demokracijskih načel mi potomci, le tedaj je imel ves Je še kdo med nami, ki ve, kje Jso se nahajali njih skrivališča, bunkerji, kočje, kurirske postaje, zaklonišča? Prav bi bilo, da jih poiščemo in priključimo v vednost!

Je še kdo med nami, ki ve, kje Jso se nahajali njih skrivališča, bunkerji, kočje, kurirske postaje, zaklonišča? Prav bi bilo, da jih poiščemo in priključimo v vednost!